

Yksilö ja yksilöllisyys

Identiteetti ja yksilöllisyys

Identiteetti on tietoinen minätarina, jolla yksilö määrittelee ominaisuuksiaan sekä itselleen että muille. Henkilökoh- taiseen identiteettiin kuuluvat ne ominaisuu- det, jotka erottavat yksilön muista ihmisistä. Yksilöllinen identiteetti perustuu luokitteluihin esimerkiksi etnisyyden, sukupuolen, iän, seksuaalisen suuntautuneisuuden ja kansallisuuden perusteella. Yksilöllinen identiteetti on jatkuvasti muuttuva tarina ja prosessi, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa.

Identiteetti syntyy, kun etsimme niitä piirteitä muista, joihin haluamme

tai emme halua samaistua. Havaintojen avulla täsmennämme sitä, millä tavalla eroamme toisista ja mikä eroavuudessa on merkityksellistä – mikä tekee minusta juuri minut. Identiteetin määrittymisen myötä ymmärrämme keitä olemme, mitä olemme ja mihin kuulumme kun- kin elämän ajankohtana.

Nuorten kuvaamisessa käsityksissä erilaisuus ja erottautuminen ovat usein positiivisempia määritteitä kuin taval- lisuus ja samanlaisuus muiden kanssa. Vaikka yksilöllisyyttä pidetään tärkeänä, halutaan joissain asioissa ja tilanteissa kuitenkin olla samankaltaisia muiden kanssa.

Minäkäsitys ja minätarina

Yksilöllinen minuuus syntyy varhaislap- suudessa, kun pieni lapsi saa läheisten- si kanssa käydyssä vuorovaikutuksessa palautetta toiminnastaan. Minuuden voikin sanoa olevan heijastus muiden ihmisten käsityksistä meistä itsestäm- me. Minäkäsitykseen kuuluvat kaikki ihmisen itseensä kohdistamat ajatukset ja tunteet. Minäkäsitys muuttuu koko elämän ajan, ja sen avulla ihminen suodattaa kokemuksia, tulkitsee maailmaa ja antaa merkityksen kokemuksilleen.

Ihmisen minäkäsitys jakautuu eri elämäntilanteiden vaatimiin rooleihin. Eri rooleista saatu palaute itsestä liite- tään aiempaan minäkäsityksen kokonai- suuteen eli skeemaan. Muilta ihmisiltä saadun palautteen pitää sopia yhteen aiemmin syntyneiden minää koskevien käsitysten kokonaiskuvan kanssa. Tästä syystä joskus hylkäämme jonkun ihmisen esittämän käsityksen itsestämme, sillä se ei sovi aiemmin muodostamaam- me skeemaan. Kaikilta ihmisiltä saadul- la palautteella ei ole yhtä suurta vaiku- tusta minäkäsitykseen, vaan merkittäv- in palaute saadaan itselle merkityksellisiltä ihmisiltä.

Ihmisen minäkäsitykseen liittyy eri- laisia minäkuvia. Minäkuvat liittyvät elämän eri osa-alueisiin, esimerkiksi harrastuksiin tai kouluun. Joillakin mi- näkuvilla on muita suurempi merkitys minäkäsityksen skeemassa riippuen sii- tä, mitkä roolit koemme elämässämme tärkeimmiksi.

Kysymyksiä

Millainen on sinun tarinasi itsestäsi?

Lue joku omaelämäkerta. Tarkastele, miten tekstissä näkyy yksilön tarinamuo- toinen identiteetti.

käyttäytyä hyvin eri tavalla perheensä parissa kuin työyhteisössä, mutta iden- titeetin tasolla nämä erilaiset käyttäyty- mistavat tulevat osaksi yhtenäistä tari- naa. Joskus yhtenäisyyden säilyttäminen vaatii joidenkin tietojen huomiotta jät- tämistä, unohtamista tai kieltämistä.

Joskus yksilöiden elämäntarinoista on erotettavissa jonkinlainen selvä tee- ma. Elämä voidaan käsitellä esimerkiksi selviytymis-, uhri- tai sankaritarinana. Ympäröivä kulttuuri antaa aineksia tari- noiden teemoihin ja määrittää sitä, mil- laiset teemat ovat sopivia. Esimerkiksi äärimmäisen kollektivistisessa kulttuu- rissa elämä, jossa yksilö on uhrannut omat unelmansa perheensä vuoksi, voi- daan käsitellä sankaritarinana, kun taas individualistisessa kulttuurissa vastaa- vanlainen elämä voisi saada uhritarinan leiman.

Tarinamuotoinen identiteetti sitoo yhteen syitä ja yhteyksiä. Yksilö voi esi- merkiksi ajatella, että hän on sosiaalis- sa tilanteissa jännittynyt, koska häntä on kiusattu koulussa, ja nuo negatiiviset kokemukset ovat ruokkineet epävar- muutta. Tarinamuotoisella identiteetillä luodaan tunnetta minän jatkuvuudesta läpi elämän.

Yksilön psykososiaalinen kehitys ja kiintymyssuhteet

Käsitteellä psykososiaalisuus kuvataan yksilön sisäisen todellisuuden ja häntä ympäröivän maailman välistä vuoro- vaikutusta. Psykososiaalinen kehitys se-